

INDEXUL SUSTENABILITĂȚII ORGANIZAȚIILOR SOCIETĂȚII CIVILE 2017 – ROMÂNIA

EDITIA A XXI-A OCTOMBRIE 2018

ROMÂNIA

Capitala: București
Populație: 21,529,967
GDP per capita (PPP): \$24,500
Human Development Index: Very High (.807)
Freedom in the World: Free (84/100)

2017 SUSTENABILITATEA OSC: **3.6**

Alegerile parlamentare din România au avut loc în decembrie 2016. La începutul lui 2017, noul parlament a validat un guvern condus de Partidul Social Democrat. Coaliția de guvernare a câștigat alegerile în baza unei platforme care a inclus măsuri economice de dreapta, dar și o retorică despre protejarea identității naționale. Campania electorală s-a bazat și pe acuzații despre OSC ca agenți străini.

Noua coaliție de guvernare a inițiat apoi un război cu așa-zisul “stat paralel”, un sistem inefabil de putere presupus a rezulta în abuzuri ale procurorilor anti-corupecție la adresa foștilor sau actualilor oficiali ai statului. La finele lui ianuarie, Guvernul a adoptat Ordonanța de Urgență 13/2017, care dezincrimina unele fapte legate de corupție. Acest fapt a provocat cele mai mari proteste din istoria recentă a României; până la 600,000 de oameni au mărșăluit în orașe din toată țara. Deși această ordonanță a fost abrogată foarte rapid, protestele anti-guvernamentale și anti-corupecție au continuat, la o scară mai mică, pe tot parcursul anului.

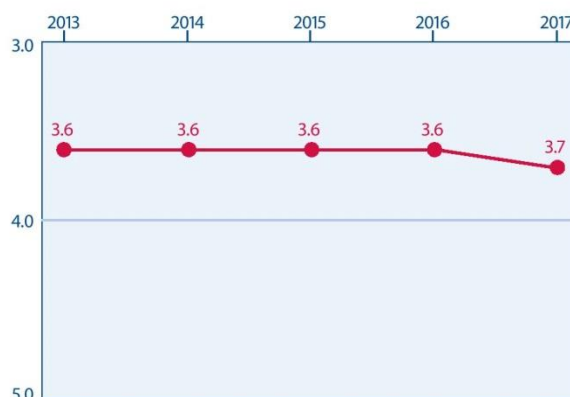
Sustenabilitatea OSC s-a degradat în 2017, cu înrăutățiri pe aproape toate dimensiunile. Atitudinea Guvernului față de societatea civilă, precum și acoperirea media au perpetuat o percepție negativă a OSC ca agenți străini care acționează contra intereselor naționale. Aceasta a dus la o scădere a încrederii publice, precum și la relații mai reci între OSC și autoritățile publice de la toate nivelurile. Eficacitatea demersurilor de advocacy s-a redus și ea în urma practicii frecvente a organizării de consultări publice doar de formă, în timp ce oficiali ai statului au amenințat protestarii pașnici. La finele anului erau în așteptare mai multe schimbări ale legislației sectorului, schimbări care ar reduce serios operațiunile organizațiilor și ar descuraja înregistrarea unor alte astfel de entități. În plus, noi prevederi fiscale au limitat abilitatea organizațiilor de a accesa fonduri, agravând problemele iscate de peisajul deja sărac al finanțatorilor instituționali.

Registru Național al Organizațiilor Neguvernamentale includea 101,681 de organizații oficial înregistrate la începutul lui 2018, indicând o creștere de 4,473 față de decembrie 2016. Oricum, este posibil ca organizațiile înregistrate în 2017 să nu fie înscrise în registru până în 2018, întrucât nu există un termen limită pentru actualizarea acestuia de către judecătorii. Cele mai multe organizații sunt asociații (81,786) și fundații (17,822). Se estimează că jumătate din organizațiile înregistrate sunt active.

CADRUL LEGAL: 3.7

Cadrul legal care determină funcționarea societății civile s-a deteriorat în 2017. Au fost adoptate noi politici fiscale care limitează posibilitățile organizațiilor de a accesa fonduri. La finele anului erau în circuit de adoptare schimbări legislative majore care descurajează înregistrarea și funcționarea ONG. În plus, au existat amenințări ale protestarilor de către reprezentanți ai statului.

La finele lui martie, doi parlamentari reprezentând principalul partid de guvernare au depus o propunere de revizuire drastică a OG 26/2000 care reglementează înființarea și funcționarea organizațiilor neguvernamentale. Propunerea impune obligația ca toate organizațiile să raporteze și publice în Monitorul Oficial, de două ori pe an, pe cheltuielă proprie, toate sursele de venit și toate cheltuielile, riscând dizolvarea în caz de neconformare. Propunerea interzice și implicarea

CADRUL LEGAL ÎN ROMÂNIA

organizațiilor de utilitate publică în “campanii de sprijinire ori opoziție față de un partid politic sau un candidat pentru o funcție publică în care acesta poate fi numit ori ales”. Fără a defini clar ce presupune o campanie de opoziție, aceasta creează riscuri pentru orice OSC care critică un ales public sau oficial al statului. În ciuda criticilor publice aduse de OSC acestei propuneri, în ultima zi în care ea putea fi dezbătută și votată, Senatul a adoptat-o tacit, împiedicând opoziția să discute orice critici. La finalul anului, propunerea aștepta dezbateră în Camera Deputaților. Între timp însă ea a suscitât critici și mai dure din partea Consiliului Experților în Drept ONG din cadrul Consiliului Europei, precum și din partea platformei Civil Society Europe. Deși condus de un reprezentant al aceluiași partid politic, Ministerul Consultării Publice și Dialogului Social a anunțat propria intenție de a promova modificări ale OG 26/2000. În timpul anului, ministerul a organizat întâlniri cu OSC pe această temă, dar nu a furnizat nicio propunere scrisă care să clarifice care sunt schimbările dorite.

Ca parte a unei mai largi reforme fiscale, au fost introduse noi măsuri care au afectat negativ sectorul asociativ. Companiile pot beneficia de o deducere pentru sponsorizările lor de până la 20% din impozitul pe profit datorat sau până la 0,5% din cifra de afaceri anuală, în funcție de valoarea cea mai mică. Cu toate acestea, o ordonanță de urgență adoptată în ianuarie a crescut substanțial numărul companiilor care nu mai datorează statului impozit pe profit, ci doar o taxă pe venit. Ele nu mai pot așadar beneficia de deducerile mai sus-menționate. Asociația pentru Relații Comunitare (ARC) a estimat că 40% din companiile românești care înregistrează profit nu mai sunt eligibile pentru acest stimulent, ele reprezentând 8% din sumele care erau disponibile pentru sponsorizare în baza acestui mecanism.

O altă ordonanță de urgență adoptată în august a eliminat stimulentele companiilor de achiziționa produse realizate în unități protejate, cele care angajează persoane cu dizabilități în proporție de minim 30% din totalul personalului. Fără vreun efect, Federația Organizațiilor Neguvernamentale pentru Servicii Sociale (FONSS) a avertizat public Guvernul că această măsură va conduce la un număr mare de falimente în rândul unităților protejate, multe dintre ele înființate de OSC, și că va provoca pierderea slujbelor pentru 2000 de persoane cu dizabilități.

Donatorii individuali pot alege să direcționeze până la 2% din impozitul pe venit către o OSC, biserică sau către o bursă individuală. În prima jumătate a anului, Guvernul a anunțat o reformă fiscală radicală care ar fi blocat această facilitate, prin înlocuirea sistemului actual cu unul bazat pe deduceri. Acesta din urmă ar presupune ca donațiile către OSC se deduc la fel de bine precum se deduc și cheltuieli personale: cărți, abonamente la sala de fitness sau reparații în gospodărie. În consecință, oamenii ar fi trebuit să decidă dacă să își folosească deducerea de 2% pentru caritate sau pentru cheltuielile familiei, ceea ce foarte probabil ar fi redus donațiile către organizații. Oricum însă, în iulie, noul prim-ministru a amânat dezbateră acestei propuneri.

OSC au dreptul să deruleze campanii de strângere de fonduri, să obțină venituri proprii și să concureze pentru obținerea de fonduri publice. OSC, sindicatele și patronatele sunt scutite de impozitul pe venit până la 20,000 USD din veniturile obținute pe parcursul unui an fiscal sau până la 10% din venitul total scutit de impozit, fiind luată în considerare suma mai mică. Veniturile din subvenții și sponsorizări nu sunt impozitate.

În general, OSC pot opera liber în limitele legii și pot aborda probleme de interes public, inclusiv prin formularea de critici. Cu toate acestea, oficialii ai statului au amenințat protestarii de mai multe ori pe parcursul acestui an. În martie, un parlamentar PSD, referindu-se la protestele ce se desfășurau în fața clădirii Guvernului, a sugerat că ar putea să își folosească mitraliera AKM împotriva acestora. Într-un context similar, citând incorect o lege, Ministrul Muncii a afirmat că poliția ar trebui să identifice și să amendeze protestarii care și-au adus copiii la proteste.

Înregistrarea OSC nu a suferit schimbări pe parcursul anului, procesul este tot îndelungat și implică proceduri birocratice complexe.

Consultanța juridică pentru OSC rămâne limitată în raport cu nevoile sectorului, organizațiile din mediul rural fiind cele mai afectate de această situație.

CAPACITATEA ORGANIZAȚIONALĂ: 3.6

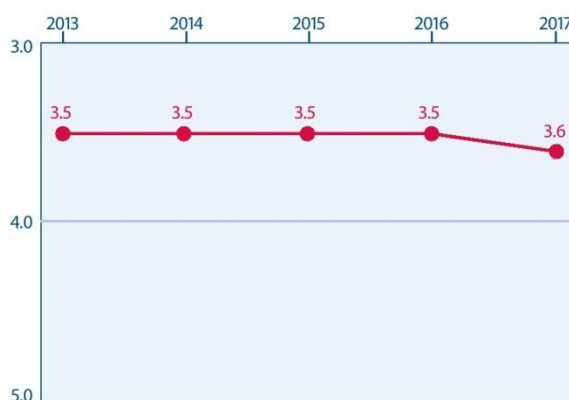
Capacitatea organizațională a OSC s-a redus în 2017, în principal din cauza eforturilor insuficiente ale organizațiilor de a își cultiva grupuri țintă fidele, a schimbărilor legislative care descurajează angajarea part-time, precum și a fluctuației mari a personalului.

Cercetarea *România 2017, Sectorul Neguvernamental. Profil, tendințe, provocări*, realizată de Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile, a indicat că este o diferență considerabilă între proporția celor care declară că au făcut muncă voluntară pentru biserică sau comunitate (28%) și cei care au făcut muncă voluntară pentru o organizație (7%). Conform aceleiași surse, organizațiile din domeniul civic, democrație, drepturile omului și protecția minorităților au cei mai puțini membri. Doar 1.1% din populație declară în 2016 că sunt sau au fost membri ai unei astfel de organizații, mult mai puțini decât cei 15.5% membri în case de ajutor reciproc, cei 9.4% în asociații de proprietari și cei 6.7% în comitete de părinți.

Majoritatea OSC au misiuni și viziuni pe care le fac publice pe site-urile sau pe profilele lor de social media. În plus, din ce în ce mai multe doresc să se angajeze în procese de planificare strategică pentru a își asigura sustenabilitatea și, în unele cazuri, pentru a se conforma regulilor finanțatorilor. În consecință, multe OSC și-au dezvoltat planuri strategice în 2017. Spre exemplu, aproximativ 40 de organizații din portofoliul de finanțare al Romanian-American Foundation au trecut prin acest proces. Mai mult, organizațiile finanțate prin Programul de Cooperare Româno-Elvețian au avut posibilitatea de a include activități de planificare strategică în cadrul proiectelor finanțate. Cu toate acestea, organizațiile mai mici au în continuare o capacitate redusă de a dezvolta astfel de planuri. Mai mult, majoritatea OSC au dificultăți în implementarea propriu-zisă a acestor planuri din cauza lipsei de continuitate și predictibilitate a surselor lor de finanțare.

La nivelul structurii interne de management a OSC nu au fost schimbări notabile. Deși un număr mare de organizații au consilii directoare funcționale, în majoritatea cazurilor, echipele executive sunt responsabile de managementul organizațional, fără o implicare semnificativă a consiliilor.

Menținerea personalului plătit a devenit un subiect critic pentru OSC. În multe cazuri, personalul tehnic al organizațiilor, în special al celor din domeniile social și sănătate, a migrat către slujbe mai bine plătite din diverse instituții publice. Conform Institutului Național de Statistică, în 2017, salariile nete din sectorul public au crescut în medie cu 24.15%, făcând aceste slujbe mult mai dezirabile. Dificultățile privitoare la personalul organizațiilor au crescut și mai mult la jumătatea anului, când Guvernul a adoptat Ordonanța 4/2017. Aceasta obligă angajatorii ca, pentru contractele part-time, să acopere contribuții sociale și pentru asigurări de sănătate la nivelul salariului minim

CAPACITATEA ORGANIZAȚIONALĂ ÎN ROMÂNIA

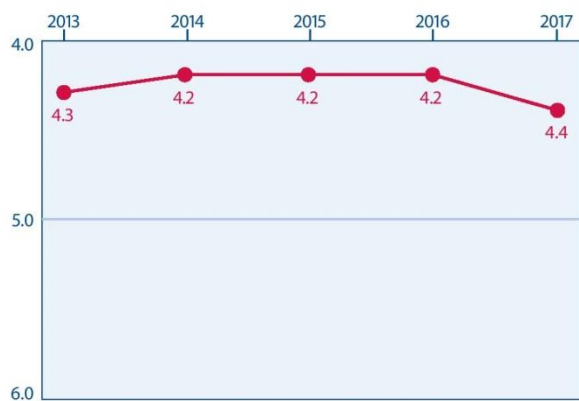
full-time. Având în vedere că multe OSC angajează personal part-time, această situație le-a crescut semnificativ costurile și a făcut și mai dificilă menținerea personalului.

Conform World Giving Index 2017, doar 9% din respondenți au participat la acțiuni de voluntariat în 2016. În timp ce aceasta indică o creștere ușoară față de cei 7% din anii anteriori, practicile de voluntariat nu s-au schimbat semnificativ pe parcursul anului.

În ultimii ani, OSC au putut achiziționa echipamente în cadrul celor 390 de proiecte finanțate prin Fondul ONG și celor 94 de proiecte susținute de Programul de Cooperare Româno-Elvețian. Organizațiile beneficiare sunt așadar dotate cu echipamentul de birou necesar, incluzând computere, imprimante și telefoane. În 2017, unele OSC mai mici au putut achiziționa echipamente prin programele finanțate de Fondul pentru Inovare Civică. Majoritatea OSC mici se bazează însă pe echipamentele donate de instituții și companii. Spre exemplu, în 2017, Renault a donat 400 de computere către Ateliere fără Frontiere, care le-a recondiționat și apoi donat organizațiilor sau instituțiilor active din domeniile educațional, social și cultural.

SUSTENABILITATEA FINANCIARĂ: 4.4

Sustenabilitatea financiară a OSC s-a deteriorat în 2017, ca efect al accesului redus la programe mari de finanțare, în combinație cu fondurile limitate din bugetele publice, locale, naționale sau internaționale. În plus, modificările legislative privitoare la taxarea angajării part-time, la sponsorizările din partea firmelor și la stimulentele pentru achizițiile de la unitățile protejate au redus și ele opțiunile OSC de a își asigura sustenabilitatea financiară.

SUSTENABILITATEA FINANCIARĂ ÎN ROMÂNIA

2016); 27,611 entități non-profit au beneficiat de acest mecanism¹. Organizațiile mai mici sau cele locale, la fel ca organizațiile furnizoare de servicii sociale, sunt printre cele mai afectate de aceste reduceri. Previțiunile sunt de asemenea nefericite, căci impozitul pe veniturile individuale a fost scăzut de la 16 la 10% (în vigoare din 2018), ceea ce va contracta și mai mult potențialul acestui mecanism.

Filantropia corporatistă și programele de CSR au continuat în 2017, cu contributory majori precum Kaufland, OMV Petrom, Lidl, ING, Raiffeisen, și Vodafone sprijinind OSC prin programe naționale. Pe de altă parte, facilitatea fiscală

¹ Date furnizate de ANAF la 2 februarie 2018.

care a contribuit la acest trend crescător a fost modificată și este de așteptat să afecteze sprijinul din partea firmelor în anii ce urmează.

Diferite ministere și agenții guvernamentale au continuat să ofere finanțări nerambursabile din bugetul național, dar alocările au fost mai mici sau similare anului 2016. Aceste finanțări au fost dedicate anumitor tipuri de organizații – incluzând organizații ale minorităților naționale sau federații sportive – sau anumitor domenii specifice – cultură, tineret sau sport. Nivelul de finanțare din bugetul național pentru subvențiile dedicate furnizorilor de servicii sociale nu s-a modificat, în timp ce finanțarea OSC de la bugetele locale a variat semnificativ între comunități. Guvernul nu a inițiat Programele de Interes Național, un mecanism de finanțare care în trecut a inclus și OSC, în special cele din domeniul social. Contractarea serviciilor sociale a fost și ea problematică, în special în prima parte a anului, căci majoritatea autorităților locale nu au reușit să își dezvolte procedurile necesare, impuse de legea achizițiilor publice în 2016. Mai mult, bugetele locale au fost mult grevate de presiunea de a acoperi costurile cu resursa umană, acestea din urmă crescând semnificativ în administrația publică locală. În consecință, OSC și-au limitat activitățile, încetând furnizarea anumitor servicii sau servind mai puțini beneficiari. Câțiva dintre marii furnizori de servicii sociale au reușit să încheie parteneriate cu firme pentru a compensa lipsa finanțării publice, în timp ce alții au fost nevoiți să caute din nou sprijinul partenerilor tradiționali de la nivel internațional.

Conform cercetării *România 2017*, finanțarea din partea guvernelor străine și a altor instituții publice internaționale a reprezentat principala sursă de venit pentru 34% dintre organizații în 2015. Astfel de finanțări însă au fost mult mai reduse în 2017. Foarte puține OSC au beneficiat de fondurile structurale europene 2014-2020. Au fost lansate cereri de propuneri de finanțare relevante pentru OSC (în domeniile educației, antreprenoriatului și angajabilității, întăririi capacității de advocacy și formulării de politici publice), dar procesele de selecție și contractare au fost foarte întârziate. Astfel, în multe cazuri, contractele de finanțare nu erau semnate nici la finele anului.

În cadrul Active Citizens Fund al Mecanismului Financiar EEA 2014-2021, 46 de milioane EUR vor fi disponibile pentru democrație, drepturile omului, justiție socială, mediu și schimbări climatice, precum și contra violenței de gen. Aceste fonduri nu au fost însă accesibile în 2017. Selecția operatorului acestui mecanism a fost amânată pentru 2018 și cererile de propuneri de proiecte nu vor fi făcute până în 2019. Programul de Cooperare Româno-Elvețian nu a acordat noi finanțări în 2017, în timp ce cele 49 de proiecte selectate pentru finanțare în 2016 s-au finalizat pe parcursul acestui an.

Fondul pentru Inovare Civică, un mecanism privat de finanțare susținut de Romanian-American Foundation și alte companii, și-a continuat lansările anuale de cereri de propuneri, acordând 313,000 USD pentru proiecte care încurajează inovarea civică și implicarea în viața comunității. În martie, mai multe grupuri civice au inițiat un nou mecanism de finanțare, Fondul pentru Democrație. Colectând contribuții lunare recurente din partea cetățenilor, fondul vizează proiecte inovative care stimulează participarea civică și politică, educația, jurnalismul independent, precum și lupta împotriva manipularilor media și a “fake news”. În 2017, fondul a colectat 29,600 USD de la peste 850 de donatori recurenți, finanțând opt proiecte.

OSC au devenit mai active și mai eficiente în metodele de strângere de fonduri de la donatorii individuali și de la grupurile lor țintă, folosind campanii SMS, crowdfunding, gale sau cercuri ale donatorilor. Spre exemplu, în doar 23 de zile, campania Împreună pentru Magic Home, care oferă servicii pentru copiii bolnavi de cancer, a mobilizat mai mult de 115,000 donații recurente prin SMS, plus alți 200,000 EUR din donații individuale. În mai puțin de trei săptămâni din decembrie, Asociația Dăruiește Viața a colectat o sumă record de 4 milioane EUR de la indivizi și companii pentru construcția primului spital din țară dedicat oncologiei și radioterapiei pediatrice.

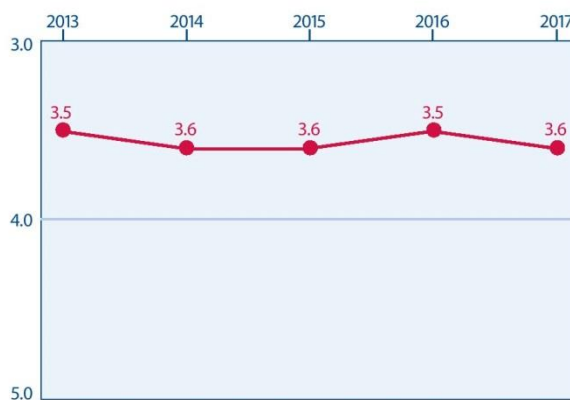
Conform cercetării *România 2017*, în 2015, 31% din OSC au obținut venituri din activități economice. OSC se așteptau ca Legea Economiei Sociale, adoptată în 2015, să conducă la creșterea sprijinului pentru aceste structuri. Din păcate, acest lucru nu s-a întâmplat. Accesul întreprinderilor sociale la fonduri europene a fost foarte restrictiv în 2017. Mai mult, în august, Guvernul a anulat facilitățile specifice unităților protejate, afectând atât aceste afaceri sociale, cât și viețile persoanelor cu dizabilități angajate de ele.

Sistemele de management financiar ale OSC au fost încercate de schimbările frecvente ale legislației fiscale și a muncii, precum și de legile referitoare la spălarea banilor. OSC depun situații financiare anuale, care sunt publicate pe site-ul Ministerului Finanțelor. Majoritatea OSC publică online rapoarte anuale incluzând minime informații financiare sau furnizează la cerere astfel de informații. Auditurile financiare independente nu sunt o practică frecventă din pricina costurilor ridicate, dar ele sunt realizate în special de organizațiile mari, atunci când sunt solicitate de finanțatori.

ADVOCACY: 3.6

Capacitatea de advocacy s-a redus pe parcursul anului, drept consecință a relațiilor deteriorate cu guvernarea și a ineficienței induse de această situație la nivelul campaniilor OSC. În plus, guvernul a utilizat din ce în ce mai mult ordonanțele de urgență pentru a adopta politici fără a le supune consultării publice.

La începutul lui februarie, aproximativ 600,000 de oameni au protestat pe străzile din București și alte orașe împotriva intenției Guvernului de a grația o paletă largă de condamnați penal, precum și împotriva adoptării Ordonanței de Urgență 13/2017, care dezincrimina unele fapte legate de corupție. Guvernul a părut să țină cont de solicitările protestarilor și a abrogat ordonanța în câteva zile. Cu toate acestea, în a doua jumătate a anului au apărut noi îngrijorări cu privire la lupta împotriva corupției, când Guvernul a propus modificări drastice care creșteau controlul Ministerului Justiției asupra sistemului judecătoresc. Propunerile au inclus eliminarea rolului Președintelui României din numirea procurorilor șefi, precum și transferul Inspecției Judiciare de la Consiliul Superior al Magistraturii la Ministerul Justiției. În timp ce unele din aceste modificări au fost adoptate de Parlament până la finele anului, altele erau încă în dezbateri sau în analiza Curții Constituționale.

ADVOCACY ÎN ROMÂNIA

Transparența și consultarea publică la nivel local au avut și ele de suferit. Primăria Municipiului București, condusă de către o figură marcantă a principalului partid de guvernare, a fost deosebit de creativă în a împiedica accesul publicului la ședințele Consiliului General. În mai multe ocazii, primăria a invitat angajați din sectorul public sau personalități publice prietenoase care să umple sala de ședințe, nerămânând spațiu și pentru persoanele mai critice care reprezentau organizații. În iunie, personalul de pază al primăriei s-a angajat într-o altercație fizică pentru a preveni participarea OSC la ședință. Deși nu a fost nimeni rănit, primarul a declarat ulterior că cele trei organizații finanțate de Soros doreau linșarea sa. În timp ce unii reprezentanți OSC au reușit totuși să intre în sala de ședințe, ei au fost jigniți grav de viceprimar, care le-a spus că au probleme cu capul și că munca lor pentru copiii bolnavi de cancer nu înseamnă nimic ("Te ocupi cu copiii bolnavi de cancer, adică tai frunze la câini"). Descurajând oamenii de

la a protesta, aceeași primărie a folosit o porțiță din legea adunărilor publice. A aprobat astfel o cerere de organizare a unui protest permanent, de dimineața până seara, zilnic în a doua jumătate a anului, în locuri cheie din București. Deși acest protest nu părea să se desfășoare niciodată, aprobarea sa a făcut imposibilă aprobarea oricăror alte proteste în aceste locații. Astfel, orice eventuale protestări anti-guvernamentale au riscat amenzi serioase.

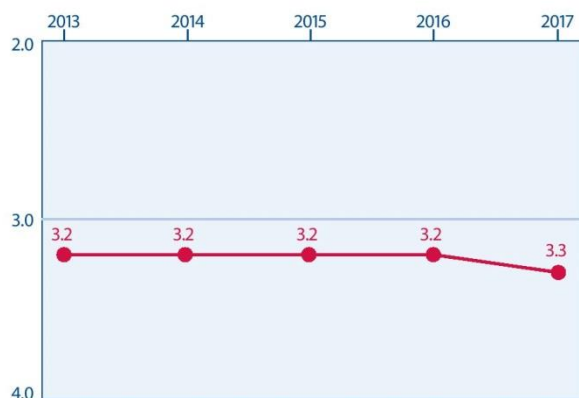
Organizațiile au demarat diverse inițative de advocacy pe parcursul anului, însă cu un impact limitat din cauza relațiilor tensionate cu Guvernul. Rețeaua VIF nu a reușit să înainteze cu încercările de a obține ordine de protecție imediate pentru victimele violenței domestice. Human Catalyst a eșuat în a obține finanțare publică pentru programele școală după școală din comunitățile vulnerabile, în ciuda campaniei îndelungate deja derulate în acest sens. Multe din eforturile de advocacy au fost mai degrabă reactive, încercând să blocheze inițative guvernamentale problematice, mai degrabă decât să solicite, proactiv, anumite schimbări propriu-zise. Spre exemplu, zeci de organizații au trimis scrisori deschise încercând să blocheze schimbările din justiție, în timp ce altele au făcut fact-checking al declarațiilor politice sau au realizat analize juridice și fișe informative simple, explicându-le cetățenilor gravitatea propunerilor guvernamentale.

În 2017, organizațiile au jucat un rol activ în susținerea și apărarea drepturilor și libertăților, precum și în promovarea intereselor diverselor grupuri minoritare. Spre exemplu, în august, FONSS a organizat un protest în fața Ministerului Muncii, aducând în atenția publică impactul ordonanței care a afectat unitățile protejate (structuri pentru protecția și angajarea persoanelor cu dizabilități). Protestul a fost bine acoperit în media și a declanșat variate dezbateri ulterioare pe această temă.

Au existat și succese în influențarea legislației. În urma acțiunilor începute încă din 2001 de Salvați Copiii, Parlamentul a înființat Avocatul Copilului ca structură distinctă în cadrul Avocatului Poporului. În urma campaniei derulate de Carusel și partenerii săi, un parlamentar al puterii a depus în Parlament o inițiativă legislativă prin care s-ar înființa camere speciale, supravegheate, pentru consumatorii de droguri.

OSC au militat activ pentru menținerea unui cadru sănătos de operare a sectorului. Zeci de organizații au trimis scrisori deschise condamnând schimbările propuse pentru OG 26/2000, la fel cum altele au reacționat la schimbările legislative ce descurajează firmele să mai achiziționeze produsele unităților protejate. APADOR-CH și Centrul de Resurse Juridice au atras atenția asupra ilegalității procedurilor de desemnare a reprezentanților societății civile în Consiliul Superior al Magistraturii. Aceste eforturi nu au fost însă de succes.

FURNIZARE DE SERVICII: 3.3

OSC au continuat să furnizeze servicii în domenii foarte diverse, incluzând servicii sociale, servicii de protecție a drepturilor fundamentale ale grupurilor vulnerabile, asigurând și măsuri de protecție ce facilitează integrarea lor socială. Furnizarea de servicii a încetinit însă în 2017, în special din cauza reducerilor de personal și a resurselor financiare limitate, a schimbărilor legislative și a dificultăților de a aborda zonele rurale sau marginalizate, grupuri vulnerabile precum persoanele cu HIV/SIDA sau dependenții de droguri. Spre exemplu, Carusel nu a

FURNIZARE DE SERVICII ÎN ROMÂNIA

reușită să strângă toate fondurile necesare pentru operarea adăpostului de iarnă destinat bucureștenilor fără locuință. Astfel, adăpostul nu a fost redeschis în sezonul 2017-2018. Mai mult, Ordonanța de Urgență 60/2017 a schimbat statutul unităților protejate și a suspendat stimulentele fiscale al firmelor cu peste 50 de angajați să achiziționeze produse și servicii de la astfel de unități. Drept consecință, a scăzut capacitatea organizațiilor de a furniza servicii de integrare profesională a persoanelor cu dizabilități, până la 2000 de slujbe fiind în pericol de dispariție.

Din pricina lipsei de resurse financiare și a reducerii personalului, OSC și-au mai redus și capacitatea de a evalua nevoile grupurilor lor țintă și a impactului proiectelor asupra beneficiarilor.

OSC au abordat domenii de intervenție variate și și-au oferit sprijinul unei palete largi de stakeholderi, inclusiv instituții publice locale sau naționale, companii private, spitale sau instituții internaționale.

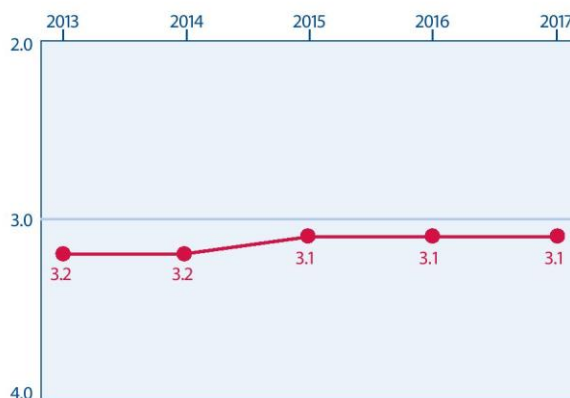
Capacitatea OSC de a genera venit prin furnizare de servicii este limitată. Majoritatea serviciilor furnizate de organizații sunt gratuite. Totuși, OSC percep sume pentru unele produse și servicii, precum îngrijiri la domiciliu, tratament și terapie pentru dependențe, educație informală sau alternativă pentru copii, precum și întreprinderi sociale. Spre exemplu, în 2017, Crucea Albastră a continuat să furnizeze un serviciu plătit pentru dependenții de alcool. Cu toate acestea, sumele percepute rar acoperă costurile reale, așa că de obicei sunt necesare fonduri suplimentare.

În 2017, cooperarea dintre Guvern și OSC s-a deteriorat. Guvernanții nu recunosc valoarea serviciilor OSC și nu țin cont de apelurile organizațiilor referitoare la subiectele de pe agendă sau la politicile publice. Există totuși exemple de organizații care au relații bune, funcționale, cu instituții publice locale sau centrale. De pildă, Fondul Științescu, un proiect dezvoltat de Romanian-American Foundation în parteneriat cu BRD-Groupe Société Générale și Fundația Comunitară București, le furnizează resurse profesorilor care vor să facă științele exacte mai tentante pentru elevii lor. Proiectul a fost sprijinit și de Inspectoratul Școlar București și de Ministerul Educației. Deși unele autorități locale decid să subcontracteze organizațiilor furnizarea de servicii sociale în comunitate, aceste exemple sunt limitate.

INFRASTRUCTURA SECTORULUI: 3.1

Infrastructura ce susține sectorul societății civile a rămas la același nivel în 2017. În timp ce coalițiile tradiționale nu sunt la fel de active, cele informale au grăbit mult pasul. Există organizații care furnizează training sau granturi la nivel local, însă ele nu acoperă tot necesarul sectorului.

Zeci de OSC funcționează ca centre de resurse și furnizează sprijin pe teme foarte diverse. Majoritatea sunt situate în capitală sau în orașele mari; prin urmare, OSC din restul țării au opțiuni reduse de a le accesa serviciile. Totuși, organizații precum CeRe sau Fundația PACT au continuat să își extindă acoperirea în zone mai izolate, de pildă prin sprijinirea constituirii de noi grupuri de inițiativă în zone marginalizate, geografic și social, cum este Valea Jiului.

INFRASTRUCTURA SECTORULUI ÎN ROMÂNIA

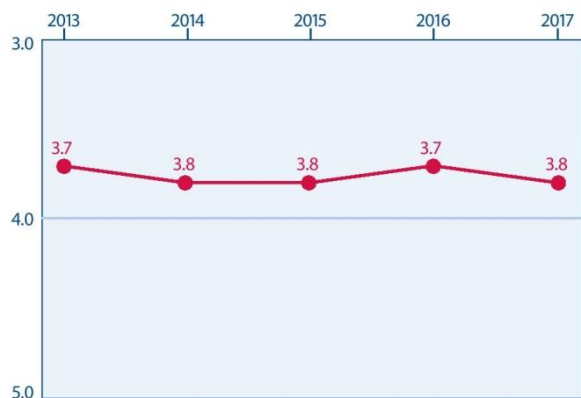
Rețeaua celor 16 fundații comunitare a continuat să colecteze resurse pentru finanțarea proiectelor locale, iar capacitatea OSC de a manageria granturi are potențial de creștere. Programul Romania Start Up Plus din cadrul POCU a selectat zeci de organizații care să gestioneze și redirecționeze fonduri europene dedicate tinerilor antreprenori care vor să își dezvolte mici afaceri.

În timp ce câteva dintre coalitiile binecunoscute și-au mai redus din activități în 2017, coalitiile informale au compensat această situație. OSC și-au intensificat eforturile de construire de alianțe ca răspuns la modificările realizate sau intenționate de Guvern pentru legislația care afectează sectorul, precum Codul Fiscal sau legile justiției și cele referitoare la anti-corupție. De exemplu, o alianță informală care monitorizează modificările OG 26/2000 a comunicat și s-a întâlnit regulat pentru a monitoriza parcursul legislativ, pentru a stabili căi de acțiune și a discuta tendințele similare din țările învecinate. Printre noile apariții notabile se numără Coaliția Solidari pentru Sănătate, Coaliția pentru Drepturile Migranților și Refugiaților sau Platforma Respect, care s-a opus organizării unui referendum ce ar restrânge definiția constituțională a familiei la cupluri heterosexuale.

OSC au avut acces la oportunități de training, însă pe o paletă de subiecte mai restrânsă decât în anul precedent. De pildă, din cauza fondurilor insuficiente, nu a fost acoperită aproape deloc tema managementului financiar sau a procesului de realizare a bugetelor publice. În 2017, TechSoup a continuat programul său de traininguri în competențe digitale prin Școala Digitală pentru ONG-uri, iar Fundația Serendinno a inițiat un program de dezvoltare pentru managerii și consiliile directoare ale organizațiilor. Au existat și traininguri orientate pe antreprenoriat social, scriere de cereri de finanțare sau facilitare comunitară. Organizațiile mici din mediul rural sunt cele care au un acces mai redus la astfel de oportunități.

Parteneriatele intersectoriale s-au mai îmbunătățit, în special prin colaborările incipiente între organizațiile civice și sectorul de afaceri. Acestea au apărut în urma criticilor din ce în ce mai frecvente exprimate de firme cu privire la legislația anti-corupție și reformele din justiție propuse de Guvern. Fundația Romanian Business Leaders, reprezentând producătorii a peste 10% din produsul intern brut al României, a lansat două declarații publice pentru susținerea justiției independente și a statului de drept. De asemenea, programele de CSR au început să fie bazate pe parteneriate din ce în ce mai îndelungate și solide cu diferite organizații. De pildă, Lidl a colectat donații în valoare de 142,557 USD la casele sale de marcat, pe care apoi le-a dublat în beneficiul a patru organizații.

IMAGINE PUBLICĂ: 3.8

IMAGINE PUBLICĂ ÎN ROMÂNIA

Imaginea publică a sectorului s-a degradat în 2017. Acuzațiile politicianilor că organizațiile acționează ca agenți străini au subminat percepția societății civile de către public și au scăzut încrederea în sector.

În timp ce proiectele și inițiativele organizațiilor au fost deseori menționate în media, frecvența și virulența știrilor negative, în special la TV, au crescut foarte mult. Emisiunile de știri de la ore de maximă audiență au găzduit deseori acuzații că anumite organizații sau lideri OSC au beneficiat de finanțări Soros pentru a convinge oamenii să protesteze, a încuraja venirea refugiaților în

România sau pentru a distruge reputația României la nivel internațional. Un exemplu memorabil este situația în care un reporter a declarat în direct din mijlocul protestelor că participanții fuseseră plătiți să fie acolo, cu sume suplimentare acordate celor care și-au adus și căței.

O astfel de acoperire media a fost încurajată în bună măsură de percepția din ce în ce mai proastă a guvernanților despre OSC. Lideri majori din coaliția guvernamentală s-au referit la protestele civice ca fiind plănuite în afara României și au ignorat organizațiile mai vocale sub pretextul că sunt finanțate de Soros. Între timp, liderul Partidului Social Democrat a sugerat că Soros este în spatele uneia dintre anchetele penale care îl vizează. Premierul Tudose a declarat și el că Soros destabilizează țara. În plus, demnitari publici, inclusiv președintele Senatului, au declarat din ce în ce mai des că organizațiile nu au legitimitatea pentru a se implica în procesul de luare a deciziilor publice, căci nu au fost votate de oameni, la fel ca politicienii.

Percepția OSC de către sectorul de afaceri s-a îmbunătățit. CSR Media, prin sondajul anual realizat la nivelul directorilor și specialiștilor CSR din 16 domenii, raportează o creștere de 8% în numărul companiilor care și-au crescut bugetele de CSR cu cel puțin 10% în raport cu anul anterior. De asemenea, unele OSC care au făcut obiectul oprobiului televizat, precum Funky Citizens, au înregistrat ulterior creșterea sprijinului financiar din partea companiilor. Cu toate acestea, campaniile negative ale media și guvernanților și-au lăsat amprenta pe percepția publicului asupra OSC. La finele anului, doar 27.7% din cetățeni exprimau multă sau foarte multă încredere în organizațiile neguvernamentale, față de 32.6% din martie 2016².

OSC continuă să își promoveze rezultatele muncii, atât online, prin site-uri sau conturi de social media, cât și prin diverse evenimente publice. Gala Premiilor Participării Publice, ONGFest, Gala Națională a Excelenței în Asistență Socială, Gala Națională a Voluntariatului, Gala Fondurilor Structurale, Gala Premiilor COPAC sau Gala Solidarității Internaționale sunt doar câteva dintre evenimentele anuale care au avut loc din nou în 2017. Organizațiile își promovează realizările și prin evenimente locale. Spre exemplu, se organizează un număr din ce în ce mai mare de târguri ONG, în 2017 ele fiind prezente în județele Arad, Bistrița-Năsăud, Brașov, Constanța, Iași, Cluj și Mureș.

Nici chiar în lumina încercărilor evidente ale Guvernului de a reglementa suplimentar sectorul, nu au fost făcute progrese în ceea ce privește auto-reglementarea. Multe organizații, dar nu toate, publică rapoarte anuale, în special pentru a satisface solicitările finanțatorilor, aceasta nefiind o obligație legală. Deși de-a lungul anilor au existat mai multe încercări de a redacta un cod etic sau deontologic pentru sectorul societății civile, aceste eforturi nu au beneficiat de sprijin semnificativ la nivelul organizațiilor.

² Valoarea se bazează pe cercetarea IRES din December 2017. Nivelurile de încredere au fost recalulate de autorii acestui raport pentru a exclude răspunsurile "Nu știu/Nu răspund". Astfel, datele au devenit comparabile cu cele folosite în edițiile anterioare ale indexului, furnizate de cercetările INSCOP care acum se mai realizează.

Indexul Sustenabilității Organizațiilor Societății Civile pentru Europa Centrală și de Est și Eurasia, elaborat de U.S. Agency for International Development (USAID), în parteneriat cu FHI 360, International Center for Not-for-Profit Law (ICNL) și un partener de implementare în fiecare țară participantă, urmărește evoluțiile și identifică tendințele sectorului neguvernamental din 24 de țări din regiune. Ediția din acest an acoperă evoluțiile anului calendaristic 2017. Indexul măsoară sustenabilitatea sectorului societății civile din fiecare țară pe baza a șapte dimensiuni: cadrul legal, capacitatea organizațională, sustenabilitatea financiară, advocacy, furnizarea de servicii, infrastructura sectorului și imaginea publică.

Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile este partenerul local de implementare pentru România. Pentru mai multe informații, vă rugăm să ne contactați la office@fdsc.ro sau să accesați www.facebook.com/indexulUSAID.

Versiunea în limba engleză a Indexului Sustenabilității Organizațiilor Societății Civile 2017 pentru Europa Centrală și de Est și Eurasia poate fi accesată la adresa: www.usaid.gov/europe-urasia-civil-society.

Notă: *Opiniile exprimate în acest material sunt cele ale cercetătorilor și ale grupului de experți din cadrul proiectului și nu reflectă în mod necesar punctele de vedere ale USAID sau FHI 360.*